

PROGRAM KONFERENCE SOUČASNOST LITERATURY PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Téma konference: **Útěky z nesvobody - válečné knihy a časopisy pro děti a mládež (1939-1945)**

Podtéma: Válečné zkušenosti a traumata v české a světové literatuře pro děti a mládež
Paměti a deníky
Intermediální reflexe, podoby propagandy aj.

První den moderuje: **Mgr. Jarmila Sulovská**

Od	Do	Středa 15. dubna 2015
8.30	8.50	Registrace účastníků 1. dne konference
8.50	9.00	Zahájení 1. konferenčního dne, úvodní slovo, organizační pokyny
9.00	9.15	PhDr. Václav Martin, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova Praha
9.15	9.30	Trojice historických próz z období protektorátu Mgr. Ester Nováková, Ph.D. Katedra českého jazyka a literatury Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita Brno Příspěvek se zaměří na vybrané tituly historické prózy pro mládež, vydané v období okupace, a to na knihy <i>Pro čest a slávu</i> Jaroslava Janoucha, <i>Za bílým půlkoněm</i> Vladimíra Drnáka a <i>Tiší v zemi</i> Leontiny Mašíkové.
9.30	9.45	Obraz Heydrichiády a domácího odboje v Křelinově příběhu s dívčí hrdinkou Mgr. Luisa Nováková, Ph.D. Ústav české literatury a knihovnictví, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita Brno Příspěvek se zaměří na dnes neprávem téměř zapomenutý román Fr. Křeliny <i>Můj otec kapitán</i> (poprvé 1947), v české literatuře pro mládež a adolescenty ojedinělý ohlas druhé světové války, pozoruhodný nejen z tematického úhlu pohledu, ale i v rámci dobového kontextu LPDM.
9.45	10.00	Mirjam Presslerová: "Malka Mai", Renate Welshová: "Tamta aneb Úplně cizí dítě" – rozdílné a přesto korespondující obrazy dětství za 2. světové války PhDr. Tamara Bučková, Ph.D. Katedra germanistiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova Praha Dva různé romány a v obou dívky ve věku sedmi či osmi let jako hlavní protagonistky příběhů, které osloví a doslova "chytí u srdce" čtenáře všech generací. Dvě různé autorské poetiky i dva různé pohledy na dětství. Jedna doba a dvě různé reference o tom, jak těžké je hledat maminku i smysl života tam, kde zdánlivě prostě není...
10.00	10.15	Bojovníci pera, potápěči? Obraz druhé světové války v nizozemských (nejen) obrázkových knížkách Eva Brázdová-Toufarová, Ph.D. Katedra nederlandistiky, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého Olomouc Příspěvek se zaměří na tematizaci druhé světové války v nizozemské literatuře pro děti a mládež. Největší pozornost bude věnována obrázkové knížce, zda a jak autoři obrázkových knih reflektovali válečné období.

10.15	10.30	Diskuse k příspěvkům
10.30	10.55	Přestávka
10.55	11.10	Válečná tematika v prozaických dílech pro děti a mládež vydaných v 90. letech 20. století Mgr. Petra Bubeníčková, Ph.D. Katedra českého jazyka a literatury, Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové Příspěvek se zaměřuje na reflexi válečné tematiky v prozaických dílech určených dětem a mládeži. Časové ohraničení 90. l. 20. stol. souvisí se zvýšenou produkcí titulů s exponovanou problematikou ve vymezeném období. Součástí příspěvku je tematicko-motivická analýza textů vybraných autorů, kteří svými literárními díly zasáhli do povědomí dětských čtenářů.
11.10	11.25	Časopis Domov v kontextu terezínských literárních aktivit Mgr. Jana Sladová, Ph.D. Katedra českého jazyka a literatury, Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého Olomouc Příspěvek se zaměřuje na historii vydávání časopisu <i>Domov</i> v prostředí terezínského židovského ghetta v období druhé světové války. Analyzuje zvláště tematické zaměření i strukturu jednotlivých čísel časopisu, přibližuje osobnosti jeho tehdejších tvůrců. Zamýšlí se nad významem tohoto počínu v kontextu doby, kdy časopis tvořený dětmi pro děti vznikl, ale také hledá přesahy k dnešní době a možnostem oslovit touto dobovou aktivitou současnou mládež a přiblížit jí daný historický kontext.
11.25	11.40	Obraz okupace a války v českých čítankách Mgr. Jana Skálová, Ph.D. Ústav bohemistiky, Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita České Budějovice Příspěvek sleduje školní četbu ve změněných společenských a politických podmínkách Protektorátu Čechy a Morava a to, jakým způsobem se promítá dobová agitace do čítankových ukázek žáků vyšších ročníků základní školy a četby středoškoláků. V druhé části se pak snaží zachytit proměnu reminiscence na válečné události v čítankách školství poválečného.
11.40	11.55	Literární obraz období druhé světové války utvářený dnešními čítankami Mgr. Jitka Zítková, Ph.D. Katedra českého jazyka a literatury Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita Brno Příspěvek se bude zabývat zastoupením literatury zobrazující válečné období v současných čítankách pro dospívající mládež (2. stupeň ZŠ). Bude hledat odpověď na otázku, jaký obraz 2. světové války ukázky vytvářejí - jaké představují události a hrdiny, jaký způsob autorské a vypravěčské perspektivy apod. Téma příspěvku vychází z předpokladu, že válečná tematika nepatří u mládeže ke čtenářsky preferovaným, a představu o této literatuře si proto utvářejí především prostřednictvím učebnic.
11.55	12.10	Diskuse k příspěvkům
12.10	12.35	Přestávka

12.35	12.50	Chlapec v pruhovaném pyžamu - odkaz minulosti dnešku Mgr. Milan Polák, Ph.D. Katedra českého jazyka a literatury, Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého Olomouc Autor se na základě analýzy knihy <i>Chlapec v pruhovaném pyžamu</i> zamýšlí nad možnostmi její interpretace a práce s textem na základní škole. Ve druhé části příspěvku zasazuje knihu do širších souvislostí a upozorňuje na další publikace s podobnou tematikou.
12.50	13.05	Dítě a válka Mgr. Jarmila Sulovská, Katedra českého jazyka a literatury, Fakulta pedagogická, Technická univerzita Liberec V roce 70. výročí osvobození naší vlasti je třeba připomenout útrapy židovských dětí v době 2. světové války, aby si dnešní mladá generace uvědomila zřůdnost nacismu. Příspěvek je zaměřen na deníky a memoáry autorů, kteří byli v době války dětmi. Pozornost bude věnována českým, slovenským a polským autorům jako jsou Michal Kraus (Deník 1942-1945), Bruno Schreiber (Život si nikdo nevybere), Eva Rodenová (Bylo mi patnáct), Eva Bezdíčková (Moje dlouhé mlčení), Leon Leyson (Chlapec na dřevěné bedně) aj.
13.05	13.20	Politická socializace dítěte prostřednictvím umělecké literatury PhDr. Kateřina Homolová, Ph.D. Ústav bohemistiky a knihovnictví, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Slezská univerzita v Opavě Příspěvek se zamýšlí nad smyslem, cíli a nad základními principy ideového ovlivňování dítěte prostřednictvím intencionálních děl umělecké literatury vzniklých v českém prostředí v průběhu 20. století. Autorka volí pro svůj záměr interdisciplinární přístup, kombinuje hlediska sociologická, psychologická i pedagogická s hledisky literárně teoretickými. Hodnoceny jsou podoby cílené politické propagandy směřující k dětem i méně direktivní podoby předávání hodnot angažovaného společenského života. Cílem příspěvku je nabídnout vhled do motivací a základních strategií působení na osobnost dítěte a jeho roli uvědomělého občana přes roli aktivního čtenáře.
13.20	13.30	Diskuse k příspěvkům Závěr 1. dne konference

DRUHÝ DEN KONFERENCE

Druhý den moderuje: **PhDr. Lenka Václavíková, Ph.D.**

Od	Do	Čtvrtek 16. dubna 2015
10.00	10.30	Registrace účastníků 2. dne konference
10.30	11.00	Zahájení 2. konferenčního dne, úvodní slovo, organizační pokyny Mgr. Blanka Konvalinková, ředitelka KVK Liberec PhDr. Čeňková Jana, Ph.D., Katedra žurnalistiky, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze Dagmar Helšusová, předsedkyně Sdružení pro veletrhy dětské knihy v Liberci PhDr. Lenka Václavíková, Ph.D., Katedra filozofie FP TUL
11.00	11.30	Reflexia druhej svetovej vojny v obnovenom časopise Slniečko (po roku 1969) Prof. PhDr. Zuzana Stanislavová CSc. Katedra komunikačnej a literárnej výchovy, Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove Slniečko je najstarším slovenským periodikom určeným deťom. Časopis vychádzal od roku 1927 do roku 1950, keď bolo jeho vydávanie štátnou mocou zastavené. Nanovo vychádza od roku 1969. Štúdia analyzuje zastúpenie témy druhej svetovej vojny (vrátane témy Slovenského národného povstania) a jej žánrové a estetické modifikácie v textoch uverejňovaných v predmetnom časopise medzi rokmi 1970 – 2015.

11.30	12.00	Válečné úteký z pohledu chlapeckých hrdinů (Jan Procházka: <i>At' žije republika</i> a Uri Orlev : <i>Běž, chlapče, běž</i>) PhDr. Jana Čenková, Ph.D. Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze Dvě válečná díla, která jsou jen zdánlivě spojena motivem úteků v nesvobodné válečné době. Jedná se o dílo českého autora Jana Procházky: <i>At' žije republika</i> , které vyšlo třikrát za sebou mezi lety 1965 – 1968 a vbrzku bude reedováno a dílo izraelského autora polského původu Uri Orleva <i>Běž, chlapče, běž</i> (2003, česky 2014), tj. obě díla nalezneme na současném knižním trhu a obě byla přeložena do řady světových jazyků. Romány propojuje klasická postava outsidera a jisté autentické prožitky obou autorů, ale i vyostřené a chápavé vztahy dětských a dospělých postav. I když v Procházkově díle se jedná o konec války na moravské vesnici a u Uri Orleva o proměnlivé prostředí polského venkova během delší časové periody, jímž prochází židovský chlapec, který málem ztrácí svou identitu, stále se dotýkáme časoprostoru, které si není tak vzdáleno. Navíc filmové adaptace obou knih jsou vysoce hodnoceny, dokonce titul <i>At' žije republika</i> je více současným divákům/čtenářům znám jako film (1965, režie Karel Kachyňa). Příspěvek bude obsahovat dobový mediální ohlas v mezinárodním kontextu.
12.00	12.30	Přestávka
12.30	13.00	Deníková tvorba mladých ve stínu holokaustu Doc. Mgr. Radek Malý, Ph.D. Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci Celý svět zná Deníky Anne Frankové. Bohužel méně známé jsou jejich české protějšky. Příspěvek představí knižně vydané deníky Hany Bořkovcové, Petra Ginze, Helgy Weissové a Oty Wolfa.
13.00	13.30	Slniečko na čiernej oblohe. Fenomén slovenského časopisectva pre deti v rokoch vojnovnej Slovenskej republiky (1939 - 1945) Prof. PhDr. Ondrej Sliacky CSc. Katedra slovenského jazyka a literatúry, Pedagogická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislavě
13.30	14.30	Oběd
14.30	15.00	Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě a jeho ovlivňování dětské četby Doc. PhDr. Milena Šubrtová Ph.D. Katedra českého jazyka a literatury, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita Brno Literatura pro děti a mládež, jako důležitý nástroj formování mladé generace, podléhala pochopitelně v protektorátním období cenzuře i propagandistickému tlaku. Odpověď na otázku, jak vypadalo propagandistické úsilí v této oblasti, může alespoň částečně poskytnout zevrubnější pohled na literární a časopiseckou produkci vydávanou pod hlavičkou Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě. Příspěvek se zabývá jednak časopisy určenými dětem a mládeži (<i>Zteč, Správný kluk, Dívčí svět</i>), dále pak kuratorní edicí <i>Knihovna pro mládež</i> , jejímž vydáváním bylo pověřeno nakladatelství <i>Orbis</i> .
15.00	15.30	Literatura v ohrožení. Čeští nakladatelé za druhé republiky a okupace Doc. PhDr. Jan Halada CSc. Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra marketingové komunikace a public relations, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze Čeští nakladatelé za druhé republiky a okupace. Sonda a pokus o analýzu knižního trhu a podmínek pro nakladatelské podnikání v letech 1939–1945 v situaci, která představuje výrazné omezení obsahu a zaměření edičních plánů, výrobních kapacit, autorské produkce, ale často i osobní ohrožení pro nakladatele. Zvláštní zřetel bude věnován některým producentům literatury pro děti a mládež.
15.30	16.00	Obraz válečného dětství v literární tvorbě Zdeňky Bezděkové Doc. PaedDr. Jaroslav Toman, CSc. Katedra slovanských jazyků a literatur, Pedagogická fakulta, Jihočeská

		univerzita v Českých Budějovicích Autor příspěvku se zaměřuje při literárněvědné reflexi prozaické tvorby české spisovatelky Zdeňky Bezděkové především na analýzu a interpretaci jejího stěžejního díla s válečnou tematikou a dětským hrdinou - Říkali mi Leni (1948). Sleduje jeho genezi a proměny, dobový společenský a literární kontext, poetiku a kritické ohlasy, dokládá jeho uměleckou originalitu a aktuálnost.
16.00	16.30	Mladý hlasatel jako nástroj nacistické propagandy pro děti a mládež PhDr. Pavel Suk Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze "Mladý hlasatel" bývá dodnes označován jako jakýsi "legendární" dětský časopis díky Jaroslavu Foglarovi a jeho čtenářským klubům a Rychlým šípům. Bohužel méně známou kapitolou historie tohoto časopisu je od roku 1939 jeho pozvolná proměna v nástroj nacistické propagandy pro českou mládež. Příspěvek se pokusí přiblížit, jaká témata byla v časopisu akcentována a jakým způsobem. Též přiblíží soutěž pro mládež o Vánocích 1940, kterou časopis vyhlásil ve spolupráci s německou armádou a která měla nečekaný úspěch mezi českými dětmi.
16.30	17.00	Shrnutí - závěr konference

TŘETÍ DEN KONFERENCE

Od	Do	Pátek 17. dubna 2015
10.00	11.30	Nabídka exkurze do synagogy a Krajské vědecké knihovny v Liberci